

Vita a tulajdonról

A dolgozók növekvő nyugtalansággal, helyenként felháborodással figyelik a fejük felett zajló tulajdonreformot. Résztvevői kívánnak lenni a tulajdonviszonyok átalakításának, részt kérnek a folyamatok ellenőrzéséből és a tulajdonlásból — mondta megnyitójában Sándor László, a SZOT titkára azon a kétnapos tanácskozáson, amely a SZOT szervezésében csütörtökön kezdődött Budapesten a tulajdonviszonyok átalakításáról, s abban a munkavállalók esélyeiről. A magyar törvények nemhogy gátolnák, éppen ellenkezőleg, elősegítik az olyan káros és spontán privatizációs folyamatokat, amelyek társadalmilag elfogadhatatlanok, s közgazdaságilag sem járulnak hozzá egy modern piaczgazdaság kialakulásához kezdte vitaindító előadását Bokros Lajos, a Magyar Nemzeti Bank ügyvezető igazgatója. Nálunk a vállalati vezetők saját menedzséri létük meghosszabbítása érdekében sokkal inkább a vevő, mint az eladó pozíciójából tárgyalnak gyárak eladásáról. Másrészt, mivel Magyarországon nincs piaca a tulajdonnak, így azok az objektív feltételek sem léteznek, amelyek meggátolhatnák a vagyon elherdálását. Ugyanakkor az állam példátlan módon igen kevés beleszállási lehetőséggel rendelkezik az általa birtokolt tulajdon átalakításába.

Ez a fajta spontán privatizáció riasztóan hat a külföldi tőkére — folytatta Bokros Lajos —, mert valószínűsíthető, hogy a társadalom előbb-utóbb elfogadhatatlannak ítéli e folyamatokat, s akkor a népharag a jövőben kormányokat akar olyan intézkedésekre is kényszerítheti, amelyek véget vetnek mindenféle privatizációnak és tulajdonreformnak. Ezért a tulajdonváltást a lehető legnagyobb nyilvánosságnak kell kísérnie. A másik fő követelmény, hogy az új tulajdonosi bázis minél szélesebb legyen; a jelenleginél sokkal nagyobb szerepet kell kapniuk a kisreszvényeseknek. Nálunk viszont a tapasztalatok azt mutatják, hogy egyszerű 30-40 százalékos béremelési ígértetért cserébe a dolgozók még a munkasellenőrzésről is lemondanak.

A tanácskozás pénteken a tulajdonreform és a munkavállalói érdekvédelem kérdéseinek megvitatásával folytatja munkáját.

(MTI)

Ruzsa és Üllés várhat...

Pénzért vagy névért kellene a nagyközségi cím?

Az idén két község, Ruzsa és Üllés adott be pályázatot a nagyközségi cím elnyerésére. A megyei tanács nemrégiben halasztotta el döntését e kérdésről. Az indoklás szerint a rendelet akkor adna erre lehetőséget, ha legalább ötezer lakos élne a településeken, illetve városiasodó jellegük szembeszökő lenne, vagy országos jelentőségű gyógy- és üdülőhelyként tarthatnák őket számon. Az elutasítás helyett azért halasztották későbbre a mérlegelést, mivel a várhatóan jövőre megszülető új önkormányzati törvény sok tekintetben változást hoz. Így valószínűen eltűnik a nagyközségi kategória, s teljesen új alapokra helyeződik a tanácsai gazdálkodás. Ennyi a hír. Marad a kérdés: miért próbálkozhattak a je-

löltek, a pénz vagy a hírnév motivált-e inkább.

Lábecz László, a ruzsai tanács vb-titkára: — Nem a pénz motivált, hisz már akkor tudni lehetett, megszűnik majd az állami pénzek elosztásánál az úgynevezett fejkvóták különbsége. Falugyűlésen több felszólaló kérte, hogy járjunk el ez ügyben. A lakosság sokéves társadalmi munkájának erkölcsi elismertetése ösztönzött inkább. Emellett megemlíteném a község dinamikus fejlődése, ellátottsági szintjének javulása, s a több településre kiszugárzó szolgáltatások rendszere.

Nyáriné Tajti Anna, az üllési tanács elnöke: — Üllés 1979-ben nagyközségi rangot kapott, amikor még közös tanácsként működött Forráskútal. A vizsgáztatás oka nem alapvető fogyatékosság, hanem

Forráskút önállósodása. Lakosságunk azért sérelmezi mindezt, mivel nem mi akartuk a közös tanács megszüntetését. A követelményeket kifejező mutatóink jobbakként korábban, s településünk ellátottsága is előnyére változott. Erkölcsi elégtételt jelentett volna nekünk a visszatérés a nagyközségek családjába. Nem a pénz a döntő. Az idén a fejkvótakülönbség 250 ezer forint veszteséget jelentett ugyan a gazdálkodásunkban, de az új öngazdálkodási törvény megjelenése után ennek már úgy sincs realitása.

Szóval, üllésiek és ruzsaiak, a tanácsaiak közvetíteték a közhangulatot — sikertelenül. Hogy végleg le kell-e mondaniuk a kívánságukról, az új törvények megjelenése után dől csak el.

T. Sz. I.

Csend ült a teremre

Udvarlanc panzióval, átjárókkal, sülyesztett garázsokkal?

A Kárász utca, Dugonics tér, Lenin körút és Kölcsey utca által körülfogott terület lakói közül talán negyvenen voltak ott szerdán délután az Országos Műemléki Felügyelőség szegedi kirendeltségének Oroszlán utcai nagytermében tartott fórumon. S akik eljöttek, vonzó és meglepő tervvel ismerkedhettek meg, amelynek célja a lakóhelyüként szolgáló háztömb felújítása, régi funkcióinak visszaállítása, újak teremtése.

A tervek nagyszabásúak, ugyanakkor emberi léptékűek. Megvalósulásukkor e háztömb egybenyíló, parkosított udvarok láncával, az égtájak felé vezető átjárókkal, a földszinti lakások helyén üzletekkel, bankfiókokkal, föld alá sülyesztett autóparkolóval, vendéglővel, panzióval gazdagodna. Mindez nagy vonzerőt jelentene városiaknak és turistáknak egyaránt. És persze nagyon sok pénzbe kerülne... De hogy valóságos válna a tervrajz és a papírmakett, ahhoz először az ott lakóknak kell megbarátkozniuk az elképzelésekkel.

Kiss Lajos főépítész a megőrzés-változtatás helyes arányának kereséséről beszélt. A gyanútját is elhárította annak, hogy itt a közelmúltban sajnálatos

gyakorlatként élő, rossz emlékü rekonstrukcióról lenne szó, amely úgy avatkozik a városba, hogy durva változtatásai nyomán a városrész szellemi, fizikai folytonossága csorbát szenved. Ellenkezőleg. Egy filozófiájában is másfajta folyamat első állomásával találkozhatunk, amelynek célja az értékmegőrzés, új értékek teremtése mellett.

A „rehabilitáció” kifejezés egészségügyi és jogi értelemben is helyénvaló, hiszen az elveszett fizikai képességek visszaállítása éppoly fontos, mint a város szívének becsülete, jó híre. A jelzett épülettömb sokféle házat zár egybe. Az eklektikus épületnépesség általános pontjain olyan szélsőségek helyezkednek el, mint a Reök-palota és a Gulácsy-terem épülete. Az idő azonban nem tett kivételt, a külső falakon is láthatók a fizikai leromlás jelei.

A Deltérv másfél évedolgozik a felújítás-átalakítás elképzelésén, amelyekről vezető tervezőjük, Koczor György beszélt. Elmondta, hogy — mint mindig — ezúttal is nehéz helyzetben van a városi vezetés, hiszen óriási összegeket kell áldoznia a Belvárosra, miközben a külső területeken néhol még a járda is hiányzik. A karakteres, szőpontosított városfejlesztés azonban lecsupaszított gazdasági érdekként is kezelhető, hiszen hosszú távon pénz hoz a városnak.

A legfontosabb feladatnak az itt élők életkörülményeinek javítását, és a városba érkező bel- és külföldi vendégek igényeinek kielégítését jelölté meg. S hogy a gazdasági hasznát hangsúlyozó érvek mennyire valóságosak, az is jelzi, hogy a rekonstrukció elindításában nagy szerepe volt a tanács kereskedelmi osztályának —

még hozzá már jó néhány évvel ezelőtt. A folyamat nem kívánt hordalékként a belvárosi udvarokat ilyen módon fölépített, kisdíszített butikok sokasága árasztotta el. Természetesen nem a kereskedelem ellen szól a terv, pusztán azt tartja helyesnek, ha a már meglévő épületállományban kapnak helyet az üzletek.

Mielőtt a háztömb épületeivel kapcsolatos tervek részletes ismertetésébe fogott volna, Koczor György azt is elmondta, elsőként miért éppen erre a tömbre esett a választás. Ez az épületegyüttes „kivánta” a beavatkozást! Sok éven át a „városrendezés” fogalma Szegeden egyet jelentett az épületek kifestésével — szerencsére ez a szemlélet a múlté. Most kísérletet tesznek egy olyan terv megvalósítására, amely az egyirányú, „húzó”, „csúszó” Kárász utcát az udvarok, átjárók megnyitásával, hozzákapsolással élő, több irányban nyitott testté egészítené ki.

Az elképzelések ismertetése után csend ült a teremre. Az átalakítás előtt álló házak lakóit valószínűleg váratlanul érte a változtatási szándék merész lendülete, nagyságrendje. Az első kérdések is a bizonytalanságot tükrözték. Hogyan lesz, mikor lesz, egyáltalán: nekifogjanak-e lakásfestésnek, -korszerűsítésnek?

Kiss Lajos főépítész igyekezett mindenkit megnyugtatni. Az átalakítás során senkit sem lehet hátrányos, vagy lehetetlen helyzetbe hozni. A rehabilitáció kezdete pedig kizárólag pénzkérdés, a jelentkező vállalkozóktól függ. A legelső lépés azonban az, hogy az itt vázolt tervek a leginkább érintettek, a házak lakói számára váljanak elfogadhatóvá.

Nyilas Péter

Cáfolat

A névtelen telefonáló azt mondja: az egyik szegedi vállalatnál hivatalos útra kirendelték egy mikrobuzt Budapestre, „valami” kongresszusra. Tehát, ugye... állami vállalati busz viszi majd a küldötteket... Kik között küldötti mándátummal utazik a vállalati vezető is.

Cáfolni szeretnénk a hírt!

Nem tudjuk ugyan, mely vállalatról és miféle kong-

resszusról lehet szó; nem tudjuk ugyan, kiféle igazdát merné ezt ma megtenni; nem tudjuk ugyan, mely munkahelyekről nem vonult még ki akármelyik párt — de egyet bizonyosan tudunk: ilyet ma már Magyarországon megtenni lehetetlen! Hacsak nem rendes bérfuvarban!

Tehát cáfoljuk a hírt! Anélkül, hogy bárhová telefonáltunk volna.

Sz. S. I.

„...nem egy habos torta!”

Az élet nem egy habos torta! — vigasztalgtuk magunkat sok-sok éven át az immár közkeletűvé vált blódlivel, némi önátlatással mindazonáltal abban a vigasztaló hitben ringatva magunkat, hogy előbb-utóbb csak megtaláljuk végre a kiutat. Csak rátalálunk idővel a kivezető utak valamelyikére, s egy dogmától mentesített Magyarországon végre majdan a múltnak adhatjuk át évről évre lepusztuló életszínvonalunk soványító kúrás emlékeit. Mert egy ország bízott abban: ha egyszer az ésszerűség is szóhoz juthat e honban, hát kinyílik előttünk ama Kánaán kapuja.

Pedig nem így történt. Néhány zsurnaliszta és közgazdász már jó néhány évvel ezelőtt vészharangokat kongatott, jobb Kasszandra módján egy válságba, sőt csődbe mind mélyebben beleomló országról. És éppúgy nem hittek nékik, mint nagy nevű ökori elődünknak. Ráadásul — sajnos — jóslataikat éppúgy igazolta az idő, mint amazét.

Hogyan is van ez? Itt áll egy sok esztendő alatt szép lassan kifosztott-kifacsart ország, amelynek sok millió polgára immár az elkeseredés küszöbén vergődve úgy érzi: nincs tovább! Vele „szemben” (szemben?) pedig ott áll egy úgyszintén kifosztott és lenyúzott gazdaság, egy végképp kiürült és lassan hiteltelenné váló államkassza, amely úgyszintén úgy érzi: nincs tovább! S ami tán a legnagyobb tragédiánk: eme elmúlt és elvetélt évtizedek eredményeként e két fél valóban mintegy elidegenedett egymástól, s már-már valamiféle abszurd oppozícióban a másik fél terhére szeretné elkeserítő lepusztultságának csődhelyzetét javítani. Pedig hát ez majdhogynem olyan, mintha egy furcsa-anakronisztikus, túlméretezett őssálat saját oszlopyi hátsó lábait rágná le, hogy gyorsabban fut-hasson üldözői elől...

Mert vajon hogyan is értelmezhető az a képlet, hogy a már napvilágot látott, a társadalom tetemes hányadát — úgymond átmenetileg — szinte nyomor szintre, vagy az alá sülyesztő áremelési törekvéseket a kormányzat azzal kívánja elfogadtatni a Parlamenttel, hogy ez az előfeltétele hitelképességünk megőrzésének, egy jövőbeni gazdasági talpra állásnak? És vajon hogyan is értelmezhető az az egyre inkább izzó-dühödő elkeseredés, amivel eme állam polgárai néznek a jövőre kilátásba helyezett terhek elé? E módszerek és jelenségek summázata egy szóban alighanem úgy fest: bizalomhiány!

Igen, a bizalom hiánya. Mert e nemzettől hány-szor kérték bizalmat az utóbbi egynéhány évtizedben, hogy vállalt terheinek majdan megleszen jutalma? És nem lett! Jó-jó, mondhatnánk, csak hogy azóta meghatározó politikai változásokon ment keresztül ez az ország. Manapság a kormány már nem játszhat egy ideokratikus uralkodóit nevében a szavakkal és a társadalommal. Nem is játszik. De a társadalom sem bízik a kormányban, mint ahogyan az sem a társadalomban!

És ismét csak adatok sorjázna sokak halványuló emlékezetében. Azokéban, akikben még visszaremlik, hogy évente jó 200 milliárdot fordít a költségvetés veszteséges gazdasági tevékenységek támogatására, és úgy 70-80 milliárdot dotációkra, ártámogatásokra. (Ez utóbbi melleleg nemcsak a lakosság, hanem a gazdaság érdekeit is szolgálja!) A kormányzati tervekben viszont az ártámogatások leépítése dominál, s csak elvekben merül föl a veszteséges gazdasági tevékenységek támogatásának csökkentése. Pedig hát messze az a nagyobb tétel a költségvetési hiány mérlegében!

Hát hogy a csodába ne lenne bizalmatlan a magyar polgár?!

A dolgok természetesen nem ilyen egyszerűek, mert végül is összefüggének. A kormányzat tervezett lépései végül is valóban egy egészségesebb ár-, gazdasági és fogyasztási szerkezet felé tusholnák ezt a csőd felé imbolgó országot. S ha a Parlament ellenáll, annak valóban kiszámíthatatlan következményei lehetnek.

Csak hogy a dolgok így sem oly egyszerűek. Mert a kormányzati tevékenység sok évtizedes rutinja ismét csak egy szimplifikált mechanizmust készült alkalmazni, amelyben a piaci és monetáris szemléletet tragikusan egyoldalúan igyekszik érvényesíteni. Amelyben megintcsak a piacellenes állami-központosított mechanizmusok intakságának megőrzése válik majdhogynem öncélú. Valószínűleg. De ha így is lenne, hihetetlenül szorít bennünket az idő. S napok alatt ugyan milyen szuperagy lenne képes a kormányzat „nemzetmentő” elképzeléseivel hozadékaiban egyenértékű, de terheiben célirányosabban megoszló, valóban életképes ellentertvet kidolgozni?

Erre föltehetően senki nem képes!

Akkor hát a Parlamentnek „igen”-t kell mondania a családok terheit jó 20-40 százalékkal megnövelő kormányzati tervekre? Lehet, hogy nem lesz más választása. Csak hogy nem szabad beleesnünk a szokásos hibánkba. Abba, hogy amint túljutunk egy válságperióduson, s úgymond, „megszoktuk” újabb terheinket, máris elfeledkezünk a valódi kibontakozást szolgáló lépésekről, s meglevő mechanizmusokat fönttartva várjuk — a következő, s egyre gyorsabban elérkező csődperiódust.

Hogy mire gondolok? Például arra, hogy immár hirtel érdemlő lépésekre lenne szükség a termelői támogatások leépítésében. (Ehhez a kialakuló világpiaci árszínvonal minden előfeltétel meg is teremti!) S a költségvetési hiány fölszámolására is végre piaci mechanizmusokat lehetne igénybe venni. Egy szöveget, de az USA-ban professzorkodó közgazdász például Gorbacsovnak a költségvetési hiány fölszámolására és a rengeteg árufedezet nélküli pénz lecsapolására a lakásállomány haladéktalan privatizálását javasolta. Vajon mi miért lakbéréket emelünk, amiket megintcsak elnyel a lakásszervezetek feneketlen bendője és az infláció? Miért nem privatizálunk, az állam és polgárainak javát szolgálva? Pedig lehet, hogy csak ez a lépés szinte önmagában megszüntetné a költségvetési hiányt, s ugyanennyivel csökkentené a forgalomban levő pénzmennyiséget.

Ezt hívnák többek közt — mondjuk — monetarista és piacorientált koncepciónak!

Szávay István